

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Regvlarvm Vtrivsque Ivris Cvm Ampliationibvs Ac Limitationibvs

Dueñas, Pedro

Venetiis, 1566

Regvla CCLIX.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-63213](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-63213)

D. Petri Duen.

Hanc regulam limitat vno modo Iacobinus de Sancto Georg. in d.l. 2. nu. 9. Eandem regulam cum 4. ampliacionibus & 6. limitacionibus ponit Iaf. in l. si per errorem nume. 9. cum sequen. ff. de iur. omni. iudic. Eandem regulam cum septem ampliacionibus & quatuor limitacionibus ponit Valtricus Zasius in d.l. per errorem, a numero 6. vsque ad numerum. 20.

REGVLA CCLVIII.

ARTAS vbi est fundamentum intentionis alicuius, siue sit actor siue reus, ille debet eam probare. Hanc regulam probat text. in l. cum te. C. de probatio. & in l. si minorem. de in integrum restitu. mino. & in l. cu de etate. ff. de probatio. et ibi Iacobinus de Sancto Georg. Circa quam regulam vide Bart. notabi. in consi. 90. & in repe. l. de etate. nu. 12. ff. de mino. Anchara. in c. accessit. nu. 1. cum sequen. de desponsa. impu. Iacobi. de S. Georg. in d. l. si minorem, nu. 2. Io. Oldendor. in tracta. de probatio. c. fin. in regula 34. Alciat. in tract. præsump. in 3. regula, præsumptione 3. nu. 2. Petrus de Vnzola in practica artis notariatus, in cap. an de contractibus suis teneatur pubes respondere. nu. 22. notab. Ioan. Mauritium in tract. de restitutione in integrum. c. 315. cum s. sequentibus. Que regula probatur de iure Regio in l. iiii. titu. 14. parte. iij.

Hanc regulam limitat quatuor modis, vbi notabitur eam declarat Alciat. in tract. præsumptionum in 2. regula, præsumptione. 14. numero. 1. cum sequen.

REGVLA CCLIX.

ARTAS, seu fragilitas etatis, seu imprudentia excusat in poenalibus. Quam reg. probat text. in l. j. & 2. C. si aduersus delictu. & in l. 1. C. de falsa moneta. & in l. 2. ff. de termino moto. in l. ferre. ff. de reg. iur. in Clemen. si furiosus. de homici. gloss. que allegat quam plures concordantes. in d. l. ferre. De iure Regio probatur in l. 9. titu. j. & in l. 17. titu. 14. & in l. 8. titu. 31. parte 7. & l. 15. titu. 10. parte 1. & in l. 4. titu. 19. parte. 6.

Ampla primo, adeo procedere prædictam regu. vt talis minor non possit pro debito incarcerari. Ita tenet Bal. in l. j. nu. 24. C. qui bonis cedere poss. quem sequitur Iaco. de Sancto Geor. in l. nec im. puberem. nume. 3. ff. de in ius uocan. Chassanæ. in consuetu. Burg. in titu. {des rentes} Rubr. 5. §. 2. nu. 14. fo. 206. col. 4. pro qua opinio. est gl. in l. 3. in §. sed vtrum. ff. de mino. & ita tenet Ang. in repe. l. nemo carcerem. C. de exact. tribut. lib. 10. Rom. in consi. 120. nu. 10.

Contra quam gl. tenet expresse Bar. in tracta. de carceribus, nu. 6. vbi dicit quod supradicta gloss. communiter reprobat. idem Bar. in l. si filio. la 2. ff. solu. matrim. Doct. in l. filius. ff. de pcurato. Bal.

Bal. post Cinum in l. alio. C. quod cum eo. Hyppo. in sua practica criminali. in §. attingam. nu. 69. & ita communiter teneri firmat Io. Baptista Caccialupus in tracta. de debitore suspecto & fugitivo. q. 5. nu. 9. & ibi Io. Baptista in d. nu. 8. dicit supra dictam opin. gl. in d. §. sed utrum habere locum & posse saluari quodocunque minor est filiusfamilias: nam tunc non potest pro debito carcerari. Quem sequitur Parisi. in hoc. in consi. 94. nu. 41. volu. 1.

Amplia secundo, habere locum in infante: nam infans penitus excusatur delicto etiam si dolum commiserit. Vt in l. infans. ff. ad l. Corne. de sica. in d. l. 1. C. de falsa mone. & in d. Cle. vnica, de homici. notatur per Doct. in c. 2. de delictis pue. De iure regio probatur, in l. 4. titu. 19. parte 6. & in l. 9. titu. 1. parte 7. & in aliis iuris supra allegatis. Et quis proprie dicatur infans, glo. 3. in d. Cle. ff. furiosus. dicit, quod ille qui est minor septennio. probatur per text. in l. si infanti. C. de iure deli. in c. 1. de despon. impu. lib. 6. idem videtur tenere gloss. in c. 1. in verbo. infanti. 31. q. 2. dicit tamen ibi, quod potest cap. pro maiori septennio, secundum subiectam materiam, ad quod facit tex. & ibi glo. in c. 1. 28. distinct.

Et circa hanc ampliationem & regulam, quæ differentia sit inter infantem, puerum, adolescentem, puberem, iuuenem, & senem, & si miles, ultra Doct. in l. si infanti. C. de iure deliber. & doct. in Rub. de delictis puerorum, est gloss. notabili, quæ enumerat supra dictas ætates, in proemio 6. in verbo, perfectus quam gloss. ultra Chassan. in consuetu. Burg. ti. {Des enfans } Rubr. 6. §. 4. fol. 216. col. 4. nune. 15. sequitur Ioan. Oldendorpius in tracta. de vsucap. c. de ætate hominis, & earum temporib. nu. 1. cum seq. vbi notabiliter hoc declarat fol. 8. col. 2. in 2. volu. tracta. eandem gloss. sequitur Grammaticus in decisio. 34. numero 7. cum seq. Ioan. Corasius. in l. precibus. nu. 19. C. de impuberum & aliis subiti. Ioan. Montolonius in suo Promptuario iuris, in verbo. ætas. Nicol. Bello. in Rubr. Instit. quibus modis re contrahitur obligatio. nu. 25. & est similis glo. in l. 1. in §. pueritiam. ff. de postu. Hyppo. in l. infans. numero 6. ff. de siccariis, sequitur eas.

Amplia tertio, habere locum in furioso. Ratio est, nam illud quod a furioso fit, perinde reputatur ac si casu contingeret sine facto hominis. Vt in l. si in fin. ff. de admini. tuto. & in l. sed & si quocunque in §. 2. ff. ad legem Aquiliam. vbi dicitur, quod illud quod fit a furioso, perinde est ac si a quadrupede vel regula per se cadente factum esset, cum satis furiosus dicatur puniri suo furore, vt in l. diuus. ff. de offic. præsid. in l. penult. §. fina. ff. ad legem Cornel. de paricid. Probatur de iure Regio in l. 9. titu. 1. parte 7. & in l. 15. titu. 1. parte 2. facit quod notat Bal. in l. humani. C. de impuber. et aliis, vbi tenet, quod furiosus habetur pro mortuo, & mortuus non potest corporaliter puniri, vt tenet Cinus in l. 2. C. qui testamē. facere poss. Quod tamen intelligo verum quodocunque furiosus continuo furore laborat: sed si habebat dilucida intervalla, requiritur quod delictum sit

D. Petri Duen.

fit commissum tempore dementię, ad hoc vt supra dicta ampliatio locum habeat, ita concludunt supra dictę leges Regni.

Quam ampla, intelligo non habere locum in furioso, qui committit maximum & atrocissimum delictum: nam hoc casu credo posse puniri, non obstante furore. Ad quod dicendum moueor, ex not. docti. Innoc. in c. j. de constit. vbi dixit, quod propter atrocitatem delicti licitum est iura transgredi, sequuntur ibi Docti. Cano. & Docti. Legistę in pluribus locis quos congerit Hyppo. in l. vnus, in §. cogniturum, nu. 70. ff. de quęst. Ias. in l. cum seruus, nu. 7. ff. de condi. caus. data cau. non sequuta. Pro qua opi. est tex. in c. mulier. 15. q. 1. vbi probatur, quod si animal irrationale habet accessum ad mulierem, quod tale animal cum predicta muliere comburi debet. Si ergo animal brutum, omni ratione & sensu carens, punitur propter enormitatem criminis, a fortiori furiosus cum sit homo. & illum tex. dicunt esse notandum, vbi tractant eius materiam Hippo. in d. §. cogniturum, nu. 71. & in Practica sua criminali, in §. diligenter, nu. 166. Tiraq. in l. connubia, in 9. leg. nu. 83. Ioan. Igneus in l. 3. §. ignoscitur, nu. 79. ff. ad Sylla.

Et circa hanc ampliatio, & eius intellectum videndum est, an si aliquis committit aliquod delictum propter quod deberet decapitari vel suspendi, si postea iste efficiatur furiosus, nunquid debeat decapitari vel suspendi? Bal. notab. mouet hanc questionem in l. furiosus C. qui testa. fac. pos. vbi determinat non posse puniri in persona, sed bene in bonis, quia non debet dari afflictio, vt in l. diuus, ff. de offic. presi. idem tenet idem Bal. in l. 1. C. de cofes. & in l. humanitatis nu. 46. C. de impub. & aliis, idē Bal. & ibi Alua. in c. 1. in fine principij, an ille qui interfecit fratrem domini sui in v. sib. seu. Imo. vbi multa pro & contra adducit, & in fine relinquit indecisum, in lex pacto, ff. de vulg. & pup. nu. 22. idē Imo. sequitur illud dictū Bal. in c. Ramutius, nu. 143. de testa. per rationes quas ibi assignat, vbi plus tenet, quod si iste qui committit delictum dum esset sane mentis, & esset condemnatus, si postea efficeretur furiosus, sententia non debet exequi contra eum, sed princeps est consulendas, allegat ad hoc tex. in l. diuus, in §. si vero, ff. de offic. presi. qui parum aut nihil ad hoc facit, eandem opin. Bal. tenet Alex. in d. l. furiosum. C. qui testa. facere pos. motus, quia furiosus mortuo æquiparatur, vt supra dixi, & mortuus non debet puniri in persona, iuxta no. per. Cin. in d. l. furiosum, C. qui test. fac. pos. & ab ista sententia, Bal. nullus discrepat præter Roma. iu d. l. furiosum, vbi tenet quod licet opi. Bal. in practica feruetur propter eius autoritatem, tamen non videtur vera, motus tali fundamento. Nam qualitas superueniens post delictum commissum non mutat pœnam, l. 1. in. princ. versicu. per contrarium, ff. de pœnis facit etiam tex. in l. si quis decurio. C. de falsi. Sed sustinendo dictum Bal. ad tale fundamentum respondent Docti. quod Bal. non vult quod mutetur pœna, sed quod impediatur processus, condemnatio, & executio, propter furorem, & si propter istam

sciam absentiam vel mortem. Secundo & contra Bald. tenet idem Rom. in l. pen. ff. si ex noxa, causa agatur, quem sequitur Barba. in c. in literis. col. pen. vers. & in quantum. de rescrip. Mouetur Roma. per doctrinam Bar. & Doct. per tex. ibi. in l. j. ff. de pœn. vbi concludunt, quod in publicis delictis in quibus pœna a iure determinata est, attenditur tempus commissi delicti: ad quod etiam respondent Doctores, vt supra dixi: & sic dico, quod in actu pratico, & sic in iudicando & consulendo ab opinione Bald. non est recedendum: precipue cum in pœnis & delictis mitior pars tenenda sit. interpretatione. & l. sanctio legum. ff. de pœn. & hanc opinionem Bald. sequutus fuit Ias. in d. l. furiosum. num. 7. idem in l. ex factio. num. 30. ff. de vulgar. & pupill. & ibi Ripa nume. 73. Gulielmus Benedictus in repet. c. R. ainius. in verb. si absque liberis mortetur in tracta. de exemplari substitutione. nume. 23. Dec. & ibi Cagnol. nu. 1. in l. in negotiis. ff. de regu. iur. Et hanc opinionem firmat esse communem Ludo. Gome. item si quis in fraudem. num. 6. Insi. de actio. Hipp. in l. j. nu. 58. ff. ad Cornel. de sicar. & Ias. licet contra eam teneat in l. si seruum. nu. 7. ff. si ex noxa. caus. aga. eandem opin. Bal. sequitur Ang. in tract. malef. in verb. scienter & dolose nu. 7. Marcus Anto. Baueria. in §. item furiosi. nu. 13. & 14. Institu. qui test. facere poss.

Sed licet hæc opinio sit communis, vt supra dixi, arbitror tamē contrariam opinionem attentari posse: imo quod non obstante furore superueniente debeat corporaliter puniri, ad quod dicendum moueor per tex. qui hoc clare probat in d. l. Diuus in vers. neque morbo eius danda est venia. & in ver. etiam supplicio afficiendus, ff. de offi. præsid. & dico, q̄ non obstat text. ibi in princ. iuncta ratione, dum dicit q̄ satis fauore ipso punitur: quia text. ille loquitur quando in furore commisit delictum: & certe text. ille hanc differentiam ponit, quod si commisit delictum tempore furoris, non debet furor superuenire, puniendus est. & q̄ text. hoc probet, patet: quia tex. ibi dicit, nec morbo eius danda est venia. si morbo, ergo furore; quia qualitas adiuncta verbo intelligitur secundum tempus verbi cui adicitur. l. in delictis. §. si damnum. ff. de noxal. Secundo ad hoc etiam moueor ex notabili decisione Bar. qui in fortioribus tenet in l. nunquam. la. ij. §. si vi aut clam. ff. de vsucap. per textum ibi, vbi tenet posse decidi quæstionem Theologorum, quod si aliquis dum esset sanæ mentis commisit peccatum mortale, & postea efficiatur furiosus & moriatur in furore, an damnabitur apud Deū? & determinat ibi quod sic. quod dictum Bar. vltra Doctores supra allegatos. sequitur Ias. in l. patre furioso, numero 40. ff. de his qui sunt sui vel alieni iuris. Et hanc opinionem contra Bal. tenet Frā. de Albergotis de Are. qui fuit discipulus Barro. in d. l. furioso. & eā in puncto iuris firmat Ias. in l. si seruum. nu. 7. ff. si de noxa. caus. aga. vbi dicit, quod opinio Bal. est communis, quod dictum Ias. sequitur Ioan.

Ioan,

D. Petri Duen .

Ioan. Montolinus in Promptuario iuris: in verbo, furor, verificat delicto, tamen ante furorem commissum posset furiosus puniri, & hanc opinionem contra Bal. vbi latissime eam examinat, tenet Io. Igne. in l. iij. §. ignoscatur. nu. 79. ff. ad Sylla.

Et non obstant fundamenta Imol. & Alexā. vbi supra, scilicet q̄ furiosus habetur pro absente: item q̄ equiparetur mortuo, & mortuus non potest corporaliter puniri, vt tenet Cin. in d. l. ij. Quid dico q̄ Ci. loquitur in eo qui naturaliter est mortuus, vel absens qui naturaliter viuit. Facit pro hoc, quia mors civilis non equiparatur naturali, nisi in casibus a iure expressis. gl. est no. in c. placuit. el. ij. xvj. q. j. quam sing. alleg. Bald. in Auth. si qua mulier. col. pen. C. de sacros. eccle. Are. vbi eam declarat in l. ex ea parte. col. ij. ff. de verb. obl. Ias. in l. si decesserit. nu. 10. ff. qui satisd. cog. & est similis glo. in c. suscepimus, de rescript. lib. vj. in verbo, non morte, alias sequeretur evidentissimum absurdum, q̄ seruus si deliquerit non posset corporaliter puniri, eo, quia cēseret mortuus civiliter. vt in l. qd̄ attinet. ff. de reg. iur. qd̄ est falsum, & cōtra tex. in l. j. ff. de poen.

Sed non obstantibus supra dictis fundamentis & alijs quā pluribus quę pro hac parte possent adduci, dico, q̄ in iudicando & conu- lendo ab opinione Bal. non est recedendum: quia est communis, vt supra dixi.

- 4 Amplia quarto predictam regulam, habere locum in ebrio: nā si aliquis existens in ebrietate committat homicidium, non debet puniri homicidij pœna. Probat tex. in c. sane, cum duobus sequent. xv. q. j. glo. in c. inebriauerunt Loth. eadem causa & questione, & in l. j. iuncta glo. in verbo, temulentia. C. si quis impera. maled. De iure Regio probatur in l. v. tit. 8. par. 7. & hanc opin. tenet Bar. in l. aut facta. ff. de poenis. quem sequitur Hippol. de Marfi. in l. j. nu. 63. ff. de sicariis. Quod tamen intelligunt supra dicti Docto. q̄ licet iste talis non debet puniri pœna homicidij, tenetur tamen de pœna ebrietatis: & sic mitius debet puniri arbitrio iudicis. & ita hanc opinio. intelligit Card. in c. denique. iij. dist. Ripa in l. fin. nu. 79. C. de reuocan. donatio. Ioā. de Ana. in c. de infantibus. nu. 2. de his qui filii. occid. Rom. in l. j. in princ. nu. 9. ff. de verbo, obli. & hanc opinio. approbant Docto. Theologi, prout refert Ioann. Gerson in regulis moralibus, lib. j. col. iij. pro qua opinione facit supra dicta l. Regni.

Contrariam tamen opinionem tenet idem Bar. sibi contrarius in l. respiciendum. in §. delinquent. nu. 3. ff. de poenis. per tex. in l. omne delictum. in §. qui se vulnerauerit. ff. de re mil. & sequitur Florianus in l. sed & si quancunq̄. in §. sed si infans. ff. ad l. Aquil. vbi dicit Florianus, quod iste talis punitur, tamen monitus quā si non fuisset ebrius. Quam opinionem sequitur etiam Gulielmus Mame. in l. in totum. nume. 68. & in l. fere in omnibus. nu. 3. ff. de regulis iuris. Salice. in l. diuus Traianus. C. de sicariis. Abbas in c. j. col. ij. de maledi. Baldus in l. j. nu. 45. C. vnde vi. & sic concludunt prædicti Docto.

Docto. q̄ licet ebrius debet puniri ratione delicti, tamen q̄ leuius puniatur. In qua quæstione sic distinguo. q̄ aut ipse non dedit operam vt inebriaretur, sed forte deceptus fuit ex aliqua causa iusta, et tunc non est aliqua pena puniendus: aut enim dedit operam vt inebriaretur, & sciebat q̄ in ebrietate existens erat solitus quasi vt furiosus homines percutere & mutilare, & sic procedat secunda opinio. ita notab. concludit Marian. Soc. in repet. c. ad audientiam. nu. 15. de homic. Arer. in tract. malefi. in verb. scieinter & dolose. num. 17. Ludouicus Montaltus in tract. de reprobatione sententiæ Pila. ti. in primo dubio. nu. 4.

5 Amplia quinto, habere locum in confessione: nam minor non puniatur ex confessione facta in iudicio ratione delicti commissi, imo potest petere restitutionem aduersus talem confessionem. Pro quo facit notab. verbum Ioan. And. in c. ij. de in integr. rest. lib. vj. quod dicitur tanquam notabile & quotidianum sequitur Ang. de Peru. in l. certum. in §. in pupillum. nu. 2. ff. de confess. & sic dicit debere intelligi tex. in l. si ex causa. in §. nunc videndum. ff. de minor. quod sequitur Abb. in c. si. nu. 7. de confess. Dec. in l. semper. in §. ius publicum. nu. 4. ff. de reg. iur. Hippol. in l. j. nu. 11. ff. de quæstio. & in sing. 4. 45. l. si. in l. nam & postea. in §. si minor. nu. 7. ff. de iur. iu. Mat. de Affi. in decis. Neapol. decis. 208. idem in constit. Neap. lib. ij. Rubric. 38. nu. 10. Ioan. Mauritius not. in tract. de rest. in in integr. c. 150. Quod tamen non habet locum in delictis atrocissimis. secundum Bar. in l. auxilium. vers. nota ex hac lege. ff. de mino. Hipp. in l. de minore. nu. 35. ff. de quæstio.

6 Amplia sexto, habere locum in senectute. Ita probat tex. in l. ij. ff. de termino moto. tex. & ibi glo. in verb. miseratio. in l. auxilium. in §. in delictis. ff. de minor. & ita expresse per supra dicta iura concludit Cæpo. in rep. l. si fugitiui. nu. 26. C. de ser. fugit. facit tex. in l. fa. cilegij pœna. in princ. ff. ad l. Iul. pecul. De iure Regio probatur in l. xvj. tit. 8. par. 7. Hanc opi. tenet expresse Gulielmus Maine. in l. fere in omnibus. nu. 16. ff. de reg. iur. tex. & ibi Doct. in c. puenis. de sent. excom. Io. Igne. notab. in l. iij. in §. ignoscitur. ff. ad Syll. nu. 1. cum seq. & in tantum hoc procedit, q̄ non solum debent puniri, verum etiam non possunt torqueri. vt in d. l. j. in §. ignoscitur. & in l. j. in §. impubes. ff. ad Sylla. & ita expresse tenet Hippoly. in sua pract. in §. expedita. nu. 4. vbi dicit hoc esse verum, quando cūque senex esset decrepita ætatis: in quibus ego etiam supra dictam ampliationem intelligo. Porro quis proprie dicatur senex decrepita ætatis, ponit Trancred. in compendiosa q. xxij. vbi dicit, q̄ ille qui est maior 70. anno. alleg. ad hoc text. not. in l. maiores. ff. de iure immu. facit text. in l. si vltra. C. de decur. lib. x. Et circa hanc ampliationem supra dictam, vide alia priuilegia senectutis, per Io. de Pla. in §. item his qui. nu. 27. Insti. de excus. tuto. per Syluest. Aldob. in §. item maior. nu. 5. Insti. eo. ti. not. per Christoph. Tac. in tract. de concilio. lib. j. pag. 60. cum sequen. Ad hæc quinquaginta priuilegia senectutis

D. Petri Duen.

neatus ponit And. Tiraq. in tract. de primoge. in prefatione: a nu. 75. vsque ad finem. quæ autem ante eum posuit Barth. Cæpo. in tra. cta. de Imper. milit. diligen. in princ. a nu. 1. vsque ad finem.

7 Amplia septimo, vt prædictus ex defectu ætatis torqueri nõ potest. Ita probat tex. l. j. in §. impubes. ff. ad Syll. & in l. iij. in §. impubes. eod. tit. l. de minore. in prin. & in l. ex libero. in §. de minore. de quæst. De iure Regio probatur in l. ij. tit. 30. par. 7. Ita tenet Io. Igne. in d. l. j. in §. impubes. nu. 1. cum seq. Alber. Gan. in tra. de penis reor. nu. 30. & in rub. de quæst. & torm. nu. 9. Ang. Are. in tra. malefic. in verb. fama publica. num. 102. Quod tamen non habet locum in crimine læsæ maiestatis in personam Principis commisso: vt in d. l. de minore. & vltra Hippol. ibi ita concludit Io. Igne. in d. §. impubes. nu. 18. Secundo intellige hanc ampli. qd licet prædicti minores non possint torqueri, possunt tamen terri. ita probat tex. in l. j. §. impuberi. ff. ad Sylla. ex quo not. Bal. in l. ij. C. quor. ap. pel. non recip. nu. 4. dicit, qd omnes illæ per sone quæ de iure torqueri non possunt, possunt saltem terri. quem sequuntur supra dicti de glo. & ita tenet Igne. in l. iij. nu. 49. ff. ad Sylla.

8 Amplia octauo, habere locum etiam si minor commiserit delictum in minori etate: nam postea factus maior, non poterit de illo delicto puniri. Glo. est not. in l. sciant. C. de legi. hæredi. quam vltra Doctores ibi sequitur Hippo. in l. de minore. in princ. nu. 40. ff. de quæst. & in l. infans. nu. 13. ff. de sicar.

9 Amplia nono supra dict. reg. habere locum, etiam in mēte capto Per rationem l. tam dementis. C. de epis. audien. facit tex. in l. ij. ff. de testa. in §. item furiosus. iuncta gl. institu. quib. non est permittenda testa. Pro qua opi. est tex. expressus in Auth. vt hi qui obligatas se habere perhib. res minor. in §. consideremus. colla. 6. vbi probatur, qd mente captus & furiosus equiparantur, quem textum ad hoc not. Bald. in l. sed & milites. in §. iam autem. ff. de excus. tutor. & in l. amicissimos. in §. j. eo. ti. & in l. ij. C. de curato. furio. & in l. humanitatis. C. de impub. & aliis. Ias. in l. patre furioso. nu. 3. ff. de his qui sunt sui vel alie. iur. Franc. Curt. iunior. in cons. l. j. nu. 6. Alciat. in l. j. nu. 59. ff. de verb. obl. Marcus Antonius Bauceria in §. item furiosi. nu. 28. Instit. qui testamen. facere poss. Pro qua opinione etiam facit tex. in l. si furiosi. C. de nuptiis. vbi constitutionem de filio mente capto qui potest vxorem ducere sine consensu patris, Imperator extendit ad furiosos & e contra, & hanc opinionem tenet Ioan. de Ana. in c. ad audientiam. nu. 9. de homic. Eandem opinionem, vbi dicit ita Paris. fuisse iudicatum, firmat expresse Ioann. Igne. in l. iij. in §. ignoscitur. nu. 52. ff. ad Syll. vbi hoc intelligit in veto dementis, non autem in eo qui dementiam simulat. facit text. in l. obseruare. ff. de curato. furios. & in l. diuus. in j. respon. ff. de offic. præsid. Differentiam autem inter furiosum, & mente captum, ponit Bald. in locis supra allegatis, scilicet qd ille dicitur furiosus, qui est cum rabie furoris euidenti; mente captus autem est ille, cui mens et consilium

consilium deficit : tamen nullum furorem ostendit , quem sequitur
Ias. in l. furiosum. nu. 2. C. qui testa. face. poss.

1 Limita primo hanc regul. quodcumque minor dolo commisit
delictum. Ita probat text. in l. si ex causa. in §. si in commissum. &
in §. nunc videndum. ff. de mino. Facit quod notat Gramm. in de-
cif. xxij. nu. 12. Gulielm. Main. in d. l. fere. nu. 14. Iacob. de sancto
Georg. in l. j. nu. 2. & 3. C. si aduersus delictum.

2 Secundo limita in delictis atrocissimis. Vt in l. auxilium. in §. in
delictis. ff. de minori. glo. in d. l. fere. Et quæ dicantur atrocissima
delicta, ponit Guliel. Maine. in l. fere. nu. 30. ff. de minori. facit quod
supradixi in 3. ampliatione.

3 Limita tertio supra dictam reg. quæcumque talis infaus esset doli
capax. Ita concludit Abb. in c. j. de delictis puerorum. vbi tenet, qd
licet infans non possit puniri, tñ hoc intelligi debet nisi esset doli
capax. & sequitur Io. de Ana. ibi nu. 3. Montal. in glo. l. viij. titu. 31.
par. vj. Hippo. de Mar. in l. infans. nu. 5. de sicar. & in l. j. nu. 91. eod.
tit. & in l. si quis iste. nu. 3. C. e. ti. Quod tñ intelligo verū ad hoc
vt puniatur ex delicto: secus tñ ad hoc vt incidat in irregularitatē,
in quo tamen dico qd licet infans sit doli capax, vsque ad viij. annū
nullam incidit irregularitatem. Ita tenet Maria. Soc. in c. ad audien-
tiam. nu. 13. de homic. & qd infans possit esse doli capax, firmat gl.
in c. si. de sentent. excom. quam sequitur Io. de Ana. in rubr. de de-
lict. puer. nu. si. pro qua facit tex. in l. si alterius. C. si min. se maio. di-
xe. vbi dicit text. qd malitia supplet ætatem.

Et circa hanc limitationem notandum est quis proprie dicatur doli
capax. Docto. in Clement. j. de homicid. & in c. j. de delict. puer.
dicunt qd ille dicitur doli capax, qui proximus est pubertati, vt in
l. apud Celsum §. quæ in tutore. ff. de dol. except. Ioan. Igne. in l.
excipiuntur. num. 35. ff. ad Syllania. Et proximus pubertati di-
citur qui annum decimum & dimidium peregerit, si sit masculus :
femina vero proxima est pubertati, si ix. annum cum dimidio com-
pleuerit. glo. est notab. in §. pupillus in verb. infantie. Insti. de inu-
ent. stip. & in l. pupillum. ff. de reg. iur. quas esse cōmuniter approba-
tas asserit Ias. in l. properandum. in §. & si quidem. C. de iudic. So-
cin. in l. j. in §. adipiscimur. ff. de acquir. poss. Ang. Are. in d. §. pupil-
lus. Phil. Dec. in d. l. pupillum. & ibi Hiero. Cagno. nu. 2. ff. de regu.
iur. De iure Regio probatur in l. vj. tit. v. par. vj. & in l. ix. tit. i. par.
7. & 8. tit. 31. par. vij. Sunt & alij Docto. qui quo ad delicta il-
lum esse proximum pubertati opinantur, cui ad ætatem perfectam
vj. tantum menses deficient. Ita no. Bal. per illum tex. in l. excipiuntur.
ff. ad Sylla. quem vltra Io. Igne. ibi, sequitur Ias. in Auth. sacra-
menta puberum. nu. 15. C. si aduer. vend. & in d. §. si quidem. Alij ve-
ro Doct. hanc vit. opi. sequuntur, non solum in delictis, sed in aliis
quibuscumque actibus. Pro quibus est gl. in l. non tantum. ff. de excu-
sati. tut. & in c. continebatur. & in c. attestaciones. de despon. impu-
tate Io. Ign. in d. l. j. in §. impubes. & in l. excipiuntur. ff. ad Syllan.

T His

His omnis dico, q̄ arbitrio iudicis est relinquendum quis dicitur proximus pubertati: hoc enim iudex debet arbitrari ex discretionem pueri, & ex aliis circumstantiis contingenibus. Ita tenet Faber in d. §. pupillus. Salic. in d. l. impunitas, C. de poenis. Ioan. Ana. in c. j. uu. 4. de delictis pue. Ant. de Butt. in d. c. attestacione in fi. Abb. & Præpo. in d. c. continebatur. Dec. in d. l. pupillum, & ibi Cagn. nu. 3. pro qua opi. est tex. in §. in summa. Inst. de oblig. quæ ex delicto. ibi, si proximus pubertati sit: & ob id intelligitur delinquere: facit etiam text. in d. l. impunitas, C. de poen. Quod tamen intelligit esse verum Doct. de Couarru. in sua Epito. de spons. in ij. par. c. v. nu. 5. q̄ iudex ante illam ætatem definitam communem opi. non potest imponere arbitrium suum, scilicet nouem annos cum dimidio in fœmina: & decem cum dimidio in masculo: imo iudex qui ante illam ætatem arbitrari debet puerum esse proximum pubertati, maximis adducendus est coniecturis, & raro & cautissime debet id agere.

Est tamen notandum q̄ si infans doli capax committeret homicidium, mitius punitur quam maior. Ita tenet Abb. in d. c. j. de delict. puer. quem sequitur Cæp. in Auth. sed nouo iure. C. de fer. logi. Pro qua opin. tex. in c. fi. de sen. ex com. in l. auxilium. in §. in delict. ff. de minor. & in ll. regni supra allega. facit quod not. Io. Igra. in d. l. excipiuntur. nu. 49. ff. ad Sylla. Dec. in d. l. fere. nu. 3.

Et circa hanc regulam alias limitationes vide per Doct. in locis supra dictis: & per Gandi. in tract. malefic. in tit. de poenis reatum, nume. 30.

REGVLA CCLX.

EXCEPTIO non numeratæ pecuniæ potest opponi intra biennium, etiam si quis confiteatur se recepisse pecuniam quam non recepit. Hanc reg. posui in regu. cxxj. cum vj. ampliari. & vij. limitationibus. ultra quas in præsentem addam aliquas ampliaciones & limitationes. & in primis ratio huius regule est: quia debitores necessitate obstricti de facili consentunt spe futuræ enumerationis mutui: ideo huic facilitati succurritur per non numeratæ pecuniæ exceptionem: ne illicita fiat extorsio: vt in l. illicitas. ff. de offic. præsid. & quia est contra ius gentium q̄ quis repetat quod non dedit, & q̄ cum iactura aliena quis locupletetur: vt in l. cum amplius. in §. si natura debet. ff. de reg. iur. in l. bona fides. ff. de positi. Bal. in l. j. C. de non nume. pecu.

Verum ultra ampliaciones positas in l. reg. cxxj. amplia primor. siue confiteatur in scriptis, siue sine scriptis. Ita tenet Bar. quem sequuntur alij. Doct. in l. si ex cautione. nu. 3. de non nu. pecu. C. l. cit. tex. in l. non figura. ff. de actio. & oblig. ibi, placuit non minus valere quod scriptura quam quod vocibus lingua figuratis significetur, facit etiam tex. in l. pactum quod bona fide, C. de pact. Amplia